

Occasional paper

Communicatie over pensioenbedragen

Een onderzoek naar interpretatie en begrip

Juli 2022

Inhoudsopgave

Toelichting op het onderzoek	3
Bijlage 1: Onderzoeksrapport Ruigrok NetPanel	4

Toelichting op het onderzoek

Onderzoek naar communicatie in de transitie helpt de AFM bij voorbereiding op toezicht

Tijdens de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel zullen voor veel deelnemers de opgebouwde aanspraken op een uitkering worden omgezet naar een pensioenvermogen. Tegelijkertijd wijzigen de afspraken over hoe deelnemers pensioen gaan opbouwen. De AFM heeft een onderzoek laten uitvoeren naar de vraag hoe mensen effectief geïnformeerd kunnen worden over de veranderingen in hun pensioen. Daarin is de situatie onderzocht waarbij de transitie positieve gevolgen heeft voor de verwachte uitkering van de deelnemer, maar negatieve gevolgen voor het opgebouwde pensioen. In deze situatie is zorgvuldige communicatie volgens de AFM extra belangrijk. De vraag waar de AFM een antwoord op wil, is in hoeverre het tonen van het pensioenvermogen – in aanvulling op informatie over de verwachte pensioenuitkering – van toegevoegde waarde is voor deelnemers. De AFM neemt de resultaten van het onderzoek mee in de bredere voorbereiding van haar toezicht op de pensioensector.

Communicatie zal zorgvuldig en met oog voor de verschillende behoeften en belangen van de ontvanger moeten gebeuren

Op basis van het onderzoek concludeert de AFM dat voor een bepaalde groep deelnemers het communiceren van het pensioenvermogen van toegevoegde waarde is. Zij zijn geïnteresseerd in deze informatie en gebruiken het voor het nemen van beslissingen over hun pensioen. Tegelijkertijd is er een groep mensen die deze informatie over het pensioenvermogen niet gebruikt, en voor wie het zelfs verwarrend werkt en/of afleidt van de belangrijkste informatie: de informatie over de pensioenuitkering. Onder andere gelaagd communiceren en het stellen en monitoren van duidelijke communicatiedoelen tijdens de transitie behoren tot de mogelijkheden om met de verschillende behoeften en belangen van deelnemers om te gaan.

Een grote groep vindt informatie over het pensioenvermogen heel moeilijk of niet interessant

De resultaten van het onderzoek tonen geen eenduidig beeld: hoewel de onderzoekers veel zorg hebben besteed aan duidelijke informatieverstrekking blijkt opnieuw dat de informatie over pensioenbedragen voor veel mensen lastig te begrijpen is. Lang niet iedereen begrijpt wat het pensioenvermogen is, waardoor ze dit bedrag lastig te interpreteren vinden. Ook begrijpen ze niet waarom – in de onderzochte situatie – de pensioenuitkering stijgt, terwijl het pensioenvermogen daalt. Een belangrijke observatie uit het onderzoek is ten slotte dat veel respondenten weinig actieve betrokkenheid laten zien bij hun pensioen. Dit draagt eraan bij dat de informatie over pensioenbedragen voor veel mensen lastig te begrijpen en te plaatsen is, zoals ook blijkt uit eerder onderzoek.

Een bepaalde groep gebruikt deze informatie wél

Tegelijkertijd blijkt dat een deel van de respondenten, met name hoger opgeleiden, juist wel gebaat is bij het tonen van het pensioenvermogen. Zij gebruiken deze informatie bijvoorbeeld om beslissingen te nemen over hun pensioendatum. Ook geven ze aan kritisch te zullen zijn als zij van hun pensioenuitvoerder alleen informatie over de pensioenuitkering ontvangen. Zeker als later via de media zou blijken dat het invaren bij hen tot negatieve herverdelingseffecten heeft geleid. Toegankelijke informatie draagt voor deze groep mensen daarmee bij aan het vertrouwen in het pensioenstelsel. Belangrijke kanttekening daarbij is uiteraard dat - ook als pensioenfondsen open en volledig communiceren - lang niet alle deelnemers de informatie daadwerkelijk via hun pensioenuitvoerder zullen vernemen. De meeste mensen bekijken hun pensioenoverzichten immers niet, waardoor de media hoe dan ook invloed zullen hebben op de beeldvorming van deelnemers.

Bijlage 1: Onderzoeksrapport Ruigrok NetPanel

COMMUNICATIE OVER PENSIOENBEDRAGEN

Een kwantitatief en kwalitatief onderzoek onder pensioenopbouwers in opdracht van de AFM,
binnen de raamovereenkomst (ROK) Kwalitatief Marktonderzoek Perceel 4

Zoë Dankfort
Laura Hafkamp
Kris Compiet
Nanette van Haften

AMSTERDAM, FEBRUARI 2022

INHOUDSOPGAVE

- > Conclusie en onze visie 03
- > Aanleiding en doel van het onderzoek 08
- > Deelconclusies 10
 - Inschatting van de gevolgen 11
 - Vertrouwen 18
 - Begrip 26
- > Bijlagen 32
 - Onderzoeksverantwoording 34
 - Toonmateriaal 40
 - Aanvullende resultaten 44

MANAGEMENT SUMMARY (1 / 2)

Aanpak

- > Met dit onderzoek is in kaart gebracht wat het verband is tussen het wel of niet communiceren van het pensioenvermogen (in combinatie met de pensioenuitkering) enerzijds en het beeld van het eigen pensioen en het vertrouwen in het (nieuwe) pensioenstelsel anderzijds.
- > Om de onderzoeksvraag te beantwoorden is gebruik gemaakt van kwalitatief onderzoek en kwantitatief onderzoek. Er zijn online 13 individuele interviews gehouden met pensioendeelnemers en daarnaast hebben n=657 pensioendeelnemers een online vragenlijst ingevuld.
- > In beide onderzoeken is specifiek gekeken naar de situatie waarbij de verwachte pensioenuitkering in het nieuwe stelsel hoger is, maar tegelijkertijd het pensioenvermogen daalt.

Conclusie algemeen

- > Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat wanneer enkel de pensioenuitkering gecommuniceerd wordt, dit leidt tot een onjuist positievere verwachting van het pensioenvermogen. Het vertrouwen in het pensioenstelsel is iets hoger wanneer alleen de verwachte pensioenuitkering gecommuniceerd wordt.

MANAGEMENT SUMMARY (2/2)

Inschatting van de gevolgen

- > Deelnemers die enkel geïnformeerd worden over de verwachte uitkering, hebben vaker het foutieve beeld dat ook hun pensioenvermogen zal stijgen, terwijl deelnemers die zowel vermogen als uitkering zien, vaker terecht denken dat het pensioenvermogen zal dalen.
- > Als de deelnemers die in eerste instantie alleen zijn geïnformeerd over hun verwachte uitkering vervolgens ook informatie krijgen over hun pensioenvermogen, stellen zij hun beeld over de gevolgen van de transitie voor hun pensioen negatief bij.

Vertrouwen

- > Het communiceren van enkel pensioenuitkering leidt in eerste instantie tot iets meer vertrouwen in het pensioenstelsel dan wanneer ook het vermogen wordt gecommuniceerd in de transitie-informatie.
- > Wanneer later echter blijkt dat het vermogen is gedaald (bijvoorbeeld via de media of door eigen onderzoek) leidt dit tot een negatief sentiment bij een op de vijf deelnemers, met name hoger opgeleiden. Een grote groep is neutraal of heeft geen mening.

Het begrip

- > Voor veel deelnemers is de transitie-informatie lastig te begrijpen. Het maakt wat dit betreft geen verschil of alleen transitie-informatie wordt gegeven over de uitkering of dat er informatie wordt gegeven over de uitkering en het vermogen.
- > Deelnemers die weinig met hun pensioen bezig zijn vinden de transitie-informatie minder goed te begrijpen. Het verschil tussen pensioenuitkering en pensioenvermogen is hen niet altijd duidelijk.

ONZE VISIE

Enkel communicatie over pensioenuitkering leidt tot een te positief beeld en te veel vertrouwen, tegelijkertijd is de transitie-informatie voor veel deelnemers moeilijk te begrijpen

- > Het enkel communiceren van de pensioenuitkering leidt tot een te positief beeld van het pensioenvermogen.
- > Hoewel deelnemers in eerste instantie meer vertrouwen hebben in het nieuwe pensioenstelsel als ze enkel transitie-informatie ontvangen over hun pensioenuitkering, zien we dat dit vertrouwen afneemt voor een kwart van de deelnemers wanneer ze ook het pensioenvermogen zien. Wanneer zij later via de media of door eigen onderzoek achter een dalend pensioenvermogen komen, leidt dit tot een negatief sentiment bij een groep deelnemers, met name onder hoger opgeleiden.
- > Een belangrijke kanttekening blijft echter dat een grote groep Nederlanders die hun pensioen opbouwen, weinig interesse hebben om zich met hun pensioen bezig te houden. Met name lager opgeleiden en deelnemers die verder weg van hun pensioen staan (34- tot 55-jarigen), zijn niet bezig met hun pensioen. Dit maakt dat de transitie-informatie voor een grote groep lastig te begrijpen en te plaatsen is.

Verklein het risico op foutieve verwachtingen en een breuk in vertrouwen, maar voorkom onduidelijkheid

- > Bij het aanbieden van de transitie-informatie, is het belangrijk dat enerzijds het risico op foutief positieve verwachtingen en een breuk in vertrouwen in de pensioenfondsen verkleind wordt. Anderzijds moet onduidelijkheid zoveel mogelijk voorkomen worden.
- > Daarom adviseren wij om de volledige transitie-informatie over zowel pensioenuitkering als pensioenvermogen beschikbaar te maken voor iedereen die er meer over wilt weten.
- > Dit kan bijvoorbeeld door deelnemers beknopt te informeren via direct mail, met daarin een doorverwijzing de volledige transitie-informatie online.

Wanneer enkel de pensioenuitkering gecommuniceerd wordt, leidt dit tot een (onterecht) positievere verwachting van het pensioen, meer vertrouwen in het pensioenstelsel en evenveel begrip dan wanneer deelnemers zowel over uitkering als vermogen worden geïnformeerd

Inschatting van de gevolgen	Vertrouwen	Begrip
Veel deelnemers zijn niet goed in staat om in te schatten welke gevolgen de transitie precies heeft voor hun toekomstige pensioen. Wanneer deelnemers enkel transitie-informatie over hun pensioenuitkering te zien krijgen, schatten ze de gevolgen positiever in dan wanneer ze ook het pensioenvermogen te zien krijgen.	Het vertrouwen in het nieuwe pensioenstelsel is iets lager wanneer deelnemers zowel vermogen als uitkering te zien krijgen dan wanneer deelnemers enkel de uitkering te zien krijgen. In een situatie waar alleen de transitie-informatie over de pensioenuitkering wordt gegeven en deelnemers later in de media horen over het dalende pensioenvermogen, zijn sommige deelnemers, met name hoger opgeleiden, kritisch.	Het geven van extra transitie-informatie over het pensioenvermogen leidt in eerste instantie niet tot meer of minder zelf gerapporteerd begrip. Toch geeft daarna een redelijk omvangrijke groep aan dat extra transitie-informatie helpt.
Voordat deelnemers hebben gezien wat de overgang voor hun pensioenuitkering en/of -vermogen inhoudt, denkt iets meer dan de helft dat het stelsel gevolgen zal hebben voor hun pensioen.	Deelnemers hebben over het algemeen vertrouwen in de pensioenfondsen, maar minder in de beleidsmakers.	Ongeveer vier op de tien deelnemers zegt de informatie begrijpelijk te vinden. De groep die enkel de uitkering te zien krijgt, vindt de informatie even begrijpelijk als de groep die zowel uitkering als vermogen te zien krijgt.
Na het horen van de uitleg hebben deelnemers vooral behoefte aan informatie over wat de transitie voor hun situatie betekent.	Deelnemers die zowel uitkering als vermogen zien, krijgen minder vertrouwen in het nieuwe pensioenstelsel dan deelnemers die alleen de uitkering zien.	Deelnemers die de pensioencommunicatie niet begrijpen, kunnen het verschil tussen de pensioenuitkering en pensioenvermogen niet goed verklaren.
Deelnemers die uitkering en vermogen hebben gezien, verwachten vaker dat de transitie negatieve gevolgen zal hebben voor hun pensioen dan deelnemers die alleen uitkering hebben gezien.	Nadat ook het pensioenvermogen wordt getoond aan de groep die in eerste instantie enkel transitie-informatie over de uitkering te zien kreeg, krijgt een minderheid meer vertrouwen in het nieuwe stelsel.	Van de deelnemers die de transitie-informatie over alleen uitkering niet begrijpelijk vinden, zegt 40% een beter begrip van hun pensioen te krijgen na het zien van het pensioenvermogen.
Deelnemers die eerst alleen transitie-informatie over hun pensioenuitkering te zien hebben gekregen en later ook het vermogen zien, stellen hun beeld over de gevolgen enigszins negatief bij.	Een op de vijf deelnemers zegt negatief te zijn wanneer zij alleen de uitkering te zien zouden krijgen; met name hoger opgeleiden. Een grote groep is neutraal of heeft geen mening.	Ruim twee derde van deelnemers die zowel uitkering als vermogen te zien hebben gekregen begrijpt dat na de overgang uit dienst gaan nadelig is. Toch bestaat hier nog veel twijfel over.
Deelnemers die zowel vermogen als uitkering zien, denken vaker dat het pensioen gaat dalen (zowel uitkering als vermogen), terwijl de groep die enkel de uitkering ziet, vaker (onterecht) verwacht dat het pensioenvermogen hoger wordt.	Als deze deelnemers later achter een daling van het persoonlijke vermogen komen, voelen zij zich benadeeld, begrijpen ze het niet of vinden ze dat de pensioenfondsen een steek hebben laten vallen.	

AANLEIDING EN DOEL ONDERZOEK

Een nieuw pensioenstelsel

- > Er komt een nieuw pensioenstelsel. Pensioenopbouwers zullen hierover geïnformeerd worden. De bedragen die hierbij gecommuniceerd worden zijn echter onzeker, omdat het over verwachtingen gaat.
- > Eerder onderzoek naar het nieuwe pensioenstelsel heeft uitgewezen dat pensioenopbouwers op dit moment geen duidelijk beeld hebben van hun pensioen en dat ze verwachten dat na de veranderingen hun vertrouwen in de pensioensector zal dalen [1][2].
- > Juist daarom is het voor AFM belangrijk dat deelnemers goed geïnformeerd worden over de overgang naar het nieuwe stelsel. AFM wil dat de nieuwe (verwachte) pensioenbedragen op een transparante en duidelijke manier worden gecommuniceerd door de pensioensector.
- > Daarmee hoopt AFM deelnemers niet alleen een realistisch en duidelijk beeld te geven van de individuele gevolgen van de pensioentransitie, maar ook bij te dragen aan het vertrouwen in (een eerlijke overgang naar) het nieuwe pensioenstelsel en in de pensioenuitvoerders.

Onderzoeksdoel en -vragen

- > AFM wil inzicht krijgen in welke bedragen deelnemers een realistisch beeld geven van de individuele implicaties van de transitie en wat dat doet met het vertrouwen in de pensioensector en het nieuwe stelsel.
- > Door middel van kwalitatief en kwantitatief onderzoek onder pensioenopbouwers geven we in dit rapport antwoord op de onderzoeksvraag: Wat is het verband tussen het wel of niet communiceren van het pensioenvermogen (in combinatie met de pensioenuitkering) enerzijds en het beeld van het eigen pensioen en het vertrouwen in het (nieuwe) pensioenstelsel anderzijds?
 - Welke verwachtingen hebben deelnemers van de gevolgen van het nieuwe pensioenstelsel op hun huidige pensioenbasis van de voorgelegde communicatie (uitkering + vermogen of enkel uitkering)?
 - Welk beeld (volledig, duidelijk, realistisch) hebben deelnemers van hun eigen pensioen n.a.v. de pensioencommunicatie (uitkering + vermogen of enkel uitkering)?
 - Wat is het vertrouwen van deelnemers in het pensioenstelsel n.a.v. de pensioencommunicatie (uitkering + vermogen of enkel uitkering)?
 - Wat is de houding van deelnemers wanneer men enkel de uitkering te zien krijgt en niet het pensioenvermogen?
 - Welke verschillen zijn er tussen leeftijdsgroepen in verwachtingen, het beeld, de mate van vertrouwen en de houding t.o.v. de pensioencommunicatie (uitkering + vermogen of enkel uitkering) ?

[1]<https://www.pensioenfederatie.nl/stream/communiceren-over-de-nieuwe-regels-voor-pensioen-nov-2020.pdf>

[2]https://pure.uvt.nl/ws/portalfiles/portal/56776764/Gemengde_gevoelens_rond_het_nieuwe_pensioenstelsel_Pensioen_Magazine_september_2021.pdf

ONDERZOEKSOPZET EN LEESWIJZER

Methode en doelgroep

- > Om de onderzoeksvraag te beantwoorden is gebruik gemaakt van kwalitatief onderzoek en kwantitatief onderzoek.
- > Het kwalitatieve onderzoek is online uitgevoerd in de vorm van 13 individuele interviews. De doelgroep voor dit onderzoek bestond uit Nederlanders (35–66 jaar) die minimaal 10 jaar pensioen opbouwen bij een pensioenfonds (geen minimum inkomen).
- > Het kwantitatieve onderzoek is online uitgevoerd. In totaal hebben n=657 deelnemers de vragenlijst helemaal ingevuld. De doelgroep voor dit onderzoek bestond uit Nederlanders (35–66 jaar) die minimaal 10 jaar pensioen opbouwen bij een pensioenfonds met een minimaal inkomen van 1500 euro netto per maand. Deze groep heeft pensioenvermogen opgebouwd en zal door het invaren geraakt worden. De bruto steekproef is representatief naar geslacht, leeftijd en opleiding.

Onderzoeksproces

- > Het kwalitatieve onderzoek heeft inzicht gegeven in de context rond, argumentatie achter en emoties bij de begrijpelijkheid en volledigheid van, en het vertrouwen in, de voorgelegde bedragen. Op basis van deze inzichten zijn de toelichtingen die tijdens het interview mondeling door de interviewer gegeven zijn, toegevoegd aan voorgelegde bedragen. Dit aangescherpte materiaal is vervolgens voorgelegd in het kwantitatieve onderzoek.
- > In beide onderzoeken is specifiek gekeken naar de situatie waarbij de verwachte pensioenuitkering in het nieuwe stelsel hoger is, maar tegelijkertijd het pensioenvermogen daalt.

Leeswijzer

- > In dit rapport noemen wij de respondenten in het onderzoek ‘Deelnemers’
- > Antwoorden op open vragen zijn op een kwalitatieve wijze geanalyseerd. We gaan niet alleen in op de meest genoemde antwoorden, maar ook op de naar onze mening inhoudelijk belangrijke antwoorden.
- > We illustreren uitkomsten met relevante quotes van deelnemers, deze zijn cursief weergegeven.
- > De verschillen tussen doelgroepen hebben we getoetst op significantie. Enkel de verschillen die significant ($p < 0,05$) zijn, worden benoemd in dit rapport.
- > De percentages in het rapport zijn afgerond. Daardoor kan het totaal incidenteel optellen tot meer of minder dan 100%.
- > Voor de resultaten uit het kwalitatieve onderzoek is het belangrijk rekening te houden met de indicatieve aard van kwalitatief onderzoek. De waarde van kwalitatief onderzoek zit in de breedte en diepte van de uitkomsten, en niet in de cijfermatige verdeling ervan. De uitkomsten lenen zich dan ook niet voor generalisaties naar de hele doelgroep.
- > De resultaten uit het kwalitatieve onderzoek worden met het volgende omlijning aangegeven:

INSCHATTING VAN DE GEVOLGEN

VEEL DEELNEMERS ZIJN NIET GOED IN STAAT OM IN TE SCHATTEN WELKE GEVOLGEN DE TRANSITIE PRECIES HEEFT VOOR HUN TOEKOMSTIGE PENSIOEN.

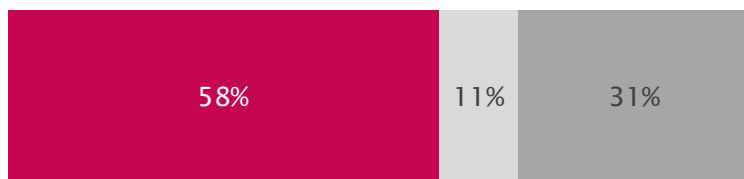
WANNEER DEELNEMERS ENKEL TRANSITIE-INFORMATIE OVER HUN PENSIOENUITKERING TE ZIEN KRIJGEN, SCHATTEN ZE DE GEVOLGEN POSITIEVER IN DAN WANNEER ZE OOK HET PENSIOENVERMOGEN TE ZIEN KRIJGEN.

VOORDAT DEELNEMERS HEBBEN GEZIEN WAT DE OVERGANG VOOR HUN PENSIOENUITKERING EN/OF – VERMOGEN INHOUDT, DENKT IETS MEER DAN DE HELFT DAT HET STELSEL GEVOLGEN ZAL HEBBEN VOOR HUN PENSIOEN

VÓÓR HET TONEN VAN DE PENSIOENBEDRAGEN

Verwacht jij dat het nieuwe pensioenstelsel gevolgen zal hebben voor jouw toekomstige pensioen?

Basis: allen (n=657)

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

55- t/m 66-jarigen denken vaker (16%) dan 35-54 jarigen (8%) dat het nieuwe pensioenstelsel geen gevolgen zal hebben voor hun toekomstige pensioen.

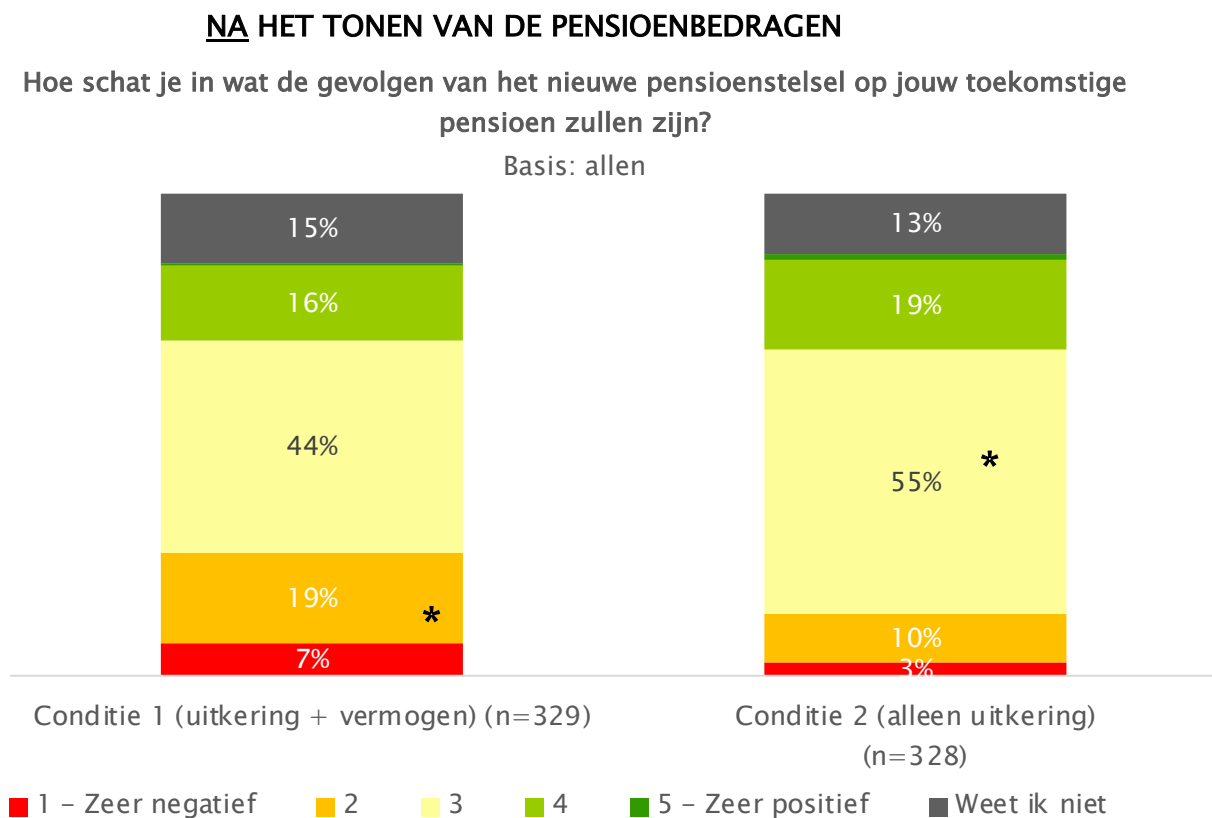
NA HET HOREN VAN DE UITLEG HEBBEN DEELNEMERS VOORAL BEHOEFTE AAN INFORMATIE OVER WAT DE TRANSITIE VOOR HUN SITUATIE BETEKENT

- > Na een mondelinge uitleg over het nieuwe pensioenstelsel reageren deelnemers wisselend:
 - Sommige deelnemers vinden de veranderingen niet duidelijk. Zij snappen niet wat deze veranderingen inhouden;
 - Anderen vinden het verschil met het huidige pensioenstelsel niet helder. Zij redeneren dat de bedragen nu ook al fluctueren en dat ze nu ook hun persoonlijke pensioenvermogen zien in het pensioenoverzicht van hun pensioenfonds;
 - Er is een groep die gelaten reageert. Zij zien het wel zodra ze (bijna) met pensioen gaan. Ze verwachten dat het tegen de tijd dat zij met pensioen gaan het stelsel wéér veranderd is;
 - Er is een groep die kritisch reageert. Zij begrijpen dat hun pensioen mee beweegt met de economische situatie, maar zien voornamelijk de negatieve kant: een slechte economische situatie. De potentiële positieve kant, een goed economisch klimaat, wordt nauwelijks meegenomen. Er ontstaat angst en onzekerheid over wat gaat gebeuren met de hoogte van hun pensioen: kan ik daarmee wel rondkomen?
- > Deelnemers hebben na het horen van de uitleg vooral de behoefte aan informatie over wat de transitie voor hun situatie betekent.

“
 Als de economie goed gaat, varen we daar op. Maar als het slecht gaat, ga je weer een stapje terug. Dan denk ik: dan gaat het dus constant heen en weer. Dan weet je dus nooit waar je aan toe bent. Dat geeft denk ik onzekerheid.”

DEELNEMERS DIE UITKERING EN VERMOGEN HEBBEN GEZIEN, VERWACHTEN VAKER DAT DE TRANSITIE NEGATIEVE GEVOLGEN ZAL HEBBEN VOOR HUN PENSIOEN DAN DEELNEMERS DIE ALLEEN UITKERING HEBBEN GEZIEN

De transitie-informatie die getoond is in de vragenlijst, is opgenomen als bijlage.

* De groep deelnemers die (zeer) negatief is na het zien van zowel uitkering als vermogen (conditie 1), is significant ($p < 0,05$) hoger dan de groep deelnemers die (zeer) negatief is na het zien van enkel de uitkering (conditie 2).

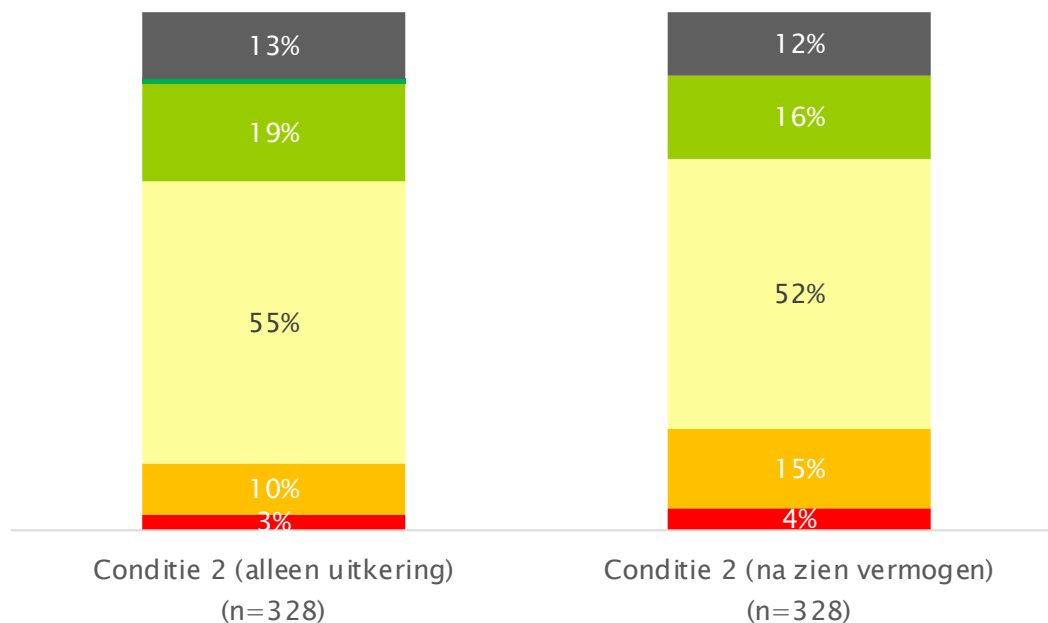
* Na het zien van enkel uitkering, schatten deelnemers significant vaker in dat de gevolgen neutraal zullen zijn dan na het zien van uitkering + vermogen ($p < 0,05$).

DEELNEMERS DIE EERST ALLEEN TRANSITIE-INFORMATIE OVER HUN PENSIOENUITKERING TE ZIEN HEBBEN GEKREGEN EN LATER OOK HET VERMOGEN INZIEN, STELLEN HUN BEELD OVER DE GEVOLGEN ENIGSZINS NEGATIEF BIJ

EERSTE DEEL (PENSIOENUITKERING) EN TWEEDE DEEL (PENSIOENVERMOGEN) VAN TRANSITIE-INFORMATIE

Hoe schat je (nu) de gevolgen van het nieuwe pensioenstelsel op jouw toekomstige pensioen in?

Basis: conditie 2

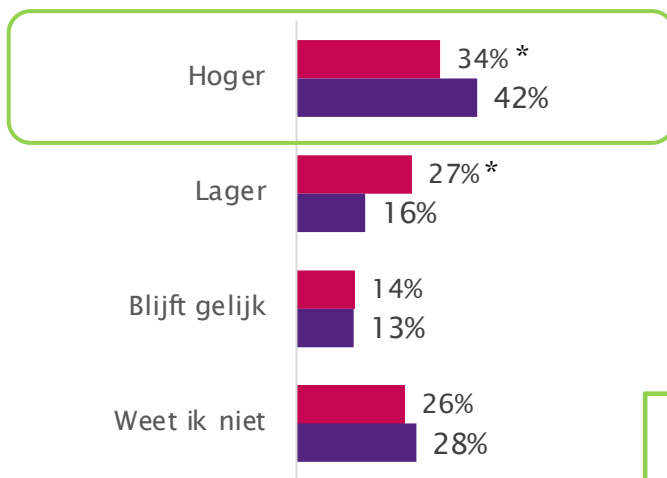
- > Met een paired sample t-test is gekeken of er een significant verschil bestaat voor en na het tonen van het pensioenvermogen in de verwachte gevolgen.
- > Uit deze analyse blijkt dat deelnemers na het zien van het pensioenvermogen de gevolgen van het nieuwe pensioenstelsel op hun toekomstige pensioen vervolgens iets negatiever inschatten. Het verschil is niet groot, maar wel significant ($p < 0.00$).

DEELNEMERS DIE ZOWEL VERMOGEN ALS UITKERING ZIEN, DENKEN VAKER DAT HET PENSIOEN GAAT DALEN (ZOWEL UITKERING ALS VERMOGEN), TERWIJL DE GROEP DIE ENKEL DE UITKERING ZIET, VAKER (ONTERECHT) DE INSCHATTING MAAKT DAT HET PENSIOENVERMOGEN HOGER WORDT

Als de nieuwe pensioenregels ingaan, wordt na de overgang...

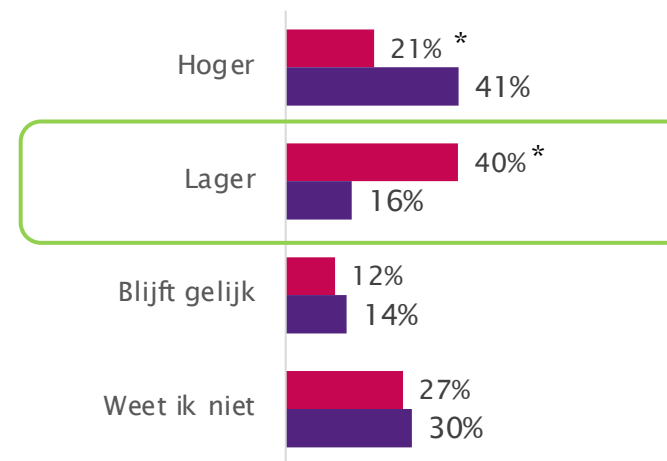
...mijn pensioenuitkering naar verwachting

Basis: allen (n=657)

...mijn pensioenvermogen naar verwachting

Basis: allen (n=657)

Correcte antwoord

■ Conditie 1 (uitkering + vermogen) (n=329)

■ Conditie 2 (alleen uitkering) (n=328)

* Significant verschil tussen conditie 1 en 2

VERTROUWEN

HET VERTROUWEN IN HET NIEUWE PENSIOENSTELSEL IS IETS LAGER WANNEER DEELNEMERS ZOWEL VERMOGEN ALS UITKERING TE ZIEN KRIJGEN DAN WANNEER DEELNEMERS ENKEL DE UITKERING TE ZIEN KRIJGEN.

IN EEN SITUATIE WAAR ALLEEN DE TRANSITIE-INFORMATIE OVER DE PENSIOENUITKERING WORDT GEGEVEN EN DEELNEMERS LATER IN DE MEDIA HOREN OVER HET DALENDE PENSIOENVERMOGEN, ZIJN SOMMIGE DEELNEMERS, MET NAME HOGER OPGELEIDEN, KRITISCH.

DEELNEMERS HEBBEN OVER HET ALGEMEEN VERTROUWEN IN DE PENSIOENFONDSEN, MAAR MINDER IN DE BELEIDSMAKERS

- > Deelnemers merken op dat pensioenfondsen al dan niet negatief in het nieuws komen, bijvoorbeeld vanwege waar fondsen in beleggen.
- > Desondanks vertrouwen deelnemers er op dat pensioenfondsen goed met hun geld om gaan. Pensioenfondsen zijn immers grote partijen die al lang bestaan en onder toezicht staan.
- > Waar deelnemers kritischer over zijn, is de overheid. Het vertrouwen in de politiek en hoe zij met pensioen omgaan is laag. Deelnemers vinden het vervelend dat ze geen invloed hebben op die beslissingen, terwijl ze redeneren dat het wel om hun geld gaat.

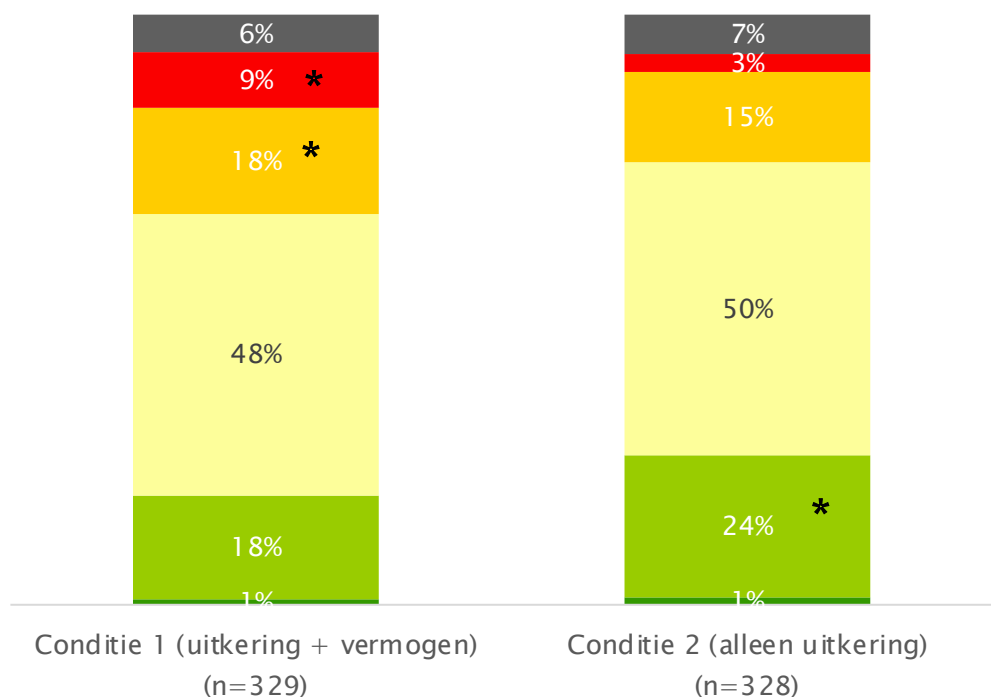
Ik geloof wel dat alle pensioenfondsen hun uiterste best doen. Je hoort dat Nederland een van de beste pensioenfondsen heeft.

Kwalitatieve
inzichten

DEELNEMERS DIE ZOWEL UITKERING ALS VERMOGEN ZIEN, KRIJGEN MINDER VERTROUWEN IN HET NIEUWE PENSIOENSTELSEL DAN DEELNEMERS DIE ALLEEN DE UITKERING ZIEN. DE HELFT VAN DE DEELNEMERS IS NEUTRAAL

Dit overzicht geeft mij vertrouwen in het nieuwe pensioenstelsel
Basis: allen

■ Helemaal mee eens ■ Mee eens ■ Niet eens / niet oneens
■ Niet mee eens ■ Helemaal niet mee eens ■ Weet niet / geen mening

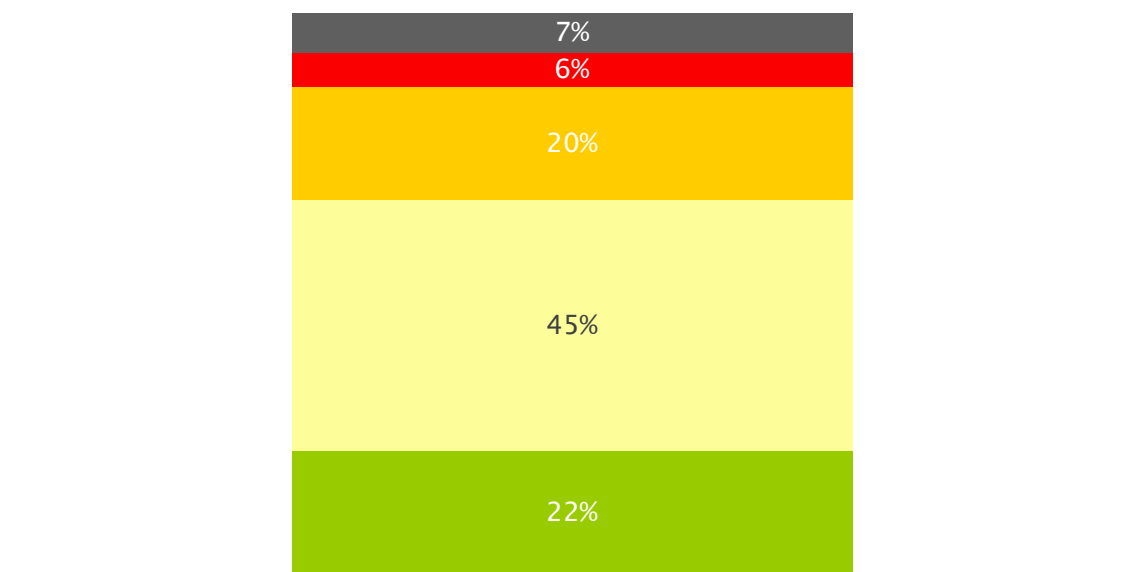
* De groep deelnemers die geen vertrouwen krijgt in het nieuwe pensioenstelsel na het zien van uitkering en vermogen (conditie 1), is significant groter ($p < 0,05$) dan de groep deelnemers die geen vertrouwen krijgt na het zien van enkel uitkering (conditie 2).

* De groep deelnemers die alleen uitkering te zien krijgt (conditie 1), heeft significant vaker ($p < 0,05$) vertrouwen in het nieuwe pensioenstelsel dan de groep die naast de uitkering ook het vermogen ziet (conditie 2).

NADAT OOK HET PENSIOENVERMOGEN WORDT GETOOND AAN DE GROEP DIE IN EERSTE INSTANTIE ENKEL TRANSITIE-INFORMATIE OVER DE UITKERING TE ZIEN KREEG, KRIJGT EEN KRIJGT EEN MINDERHEID MEER VERTROUWEN IN HET NIEUWE STELSEL

Door deze aanvullende informatie krijg ik meer vertrouwen in het nieuwe pensioenstelsel

Basis: conditie 2

Conditie 2 (na zien vermogen)
(n=328)

■ Helemaal mee eens

■ Mee eens

■ Niet eens / niet oneens

■ Niet mee eens

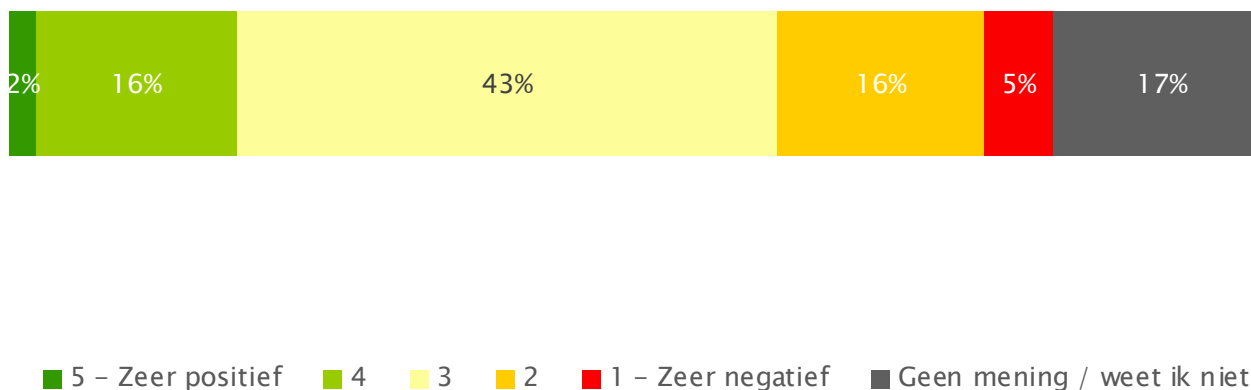
■ Helemaal niet mee eens

■ Weet niet / geen mening

EEN OP DE VIJF DEELNEMERS ZEGT NEGATIEF TE ZIJN WANNEER ZIJ ALLEEN DE UITKERING TE ZIEN ZOULDEN KRIJGEN; MET NAME HOGER OPGELEIDEN. DE GROEP DIE ZEGT POSITIEF TE ZIJN, IS (BIJNA) EVEN GROOT. EEN GROTE GROEP IS NEUTRAAL OF HEEFT GEEN MENING

Hoe zou je het vinden als je alleen het effect van het nieuwe pensioenstelsel op jouw maandelijkse pensioenuitkering te zien zou krijgen, en niet het effect op je persoonlijke vermogen?

Basis: allen (n=657)

- > Hoog opgeleiden geven vaker aan dat ze (zeer) negatief staan tegen over alleen de maandelijkse pensioenuitkering zien dan middelbaar- en laagopgeleiden (hoog: 33%, middel: 18%, laag: 13%).

ALS DEELNEMERS LATER ACHTER EEN DALING VAN HET PERSOONLIJKE VERMOGEN KOMEN, VOELEN ZIJ ZICH BENADEELD, BEGRIJPEN ZE HET NIET OF VINDEN ZE DAT DE PENSIOENFONDSEN EEN STEEK HEBBEN LATEN VALLEN

Wat zou je ervan vinden als je er later achter zou komen (via de media of door eigen onderzoek) dat jouw daadwerkelijke persoonlijke vermogen door de overgang gedaald is?

*Basis: deelnemers die er positief of neutraal tegenover staan als men alleen pensioenuitkering te zien krijgt (60%)
(n=396)*

Een deel toont een negatieve reactie omdat zij zich benadeeld voelen, vooral omdat zij jaren hard hebben gewerkt.

- > *Ik zou erg kwaad worden. Heb toch gewerkt om dit pensioen op te bouwen en blijktbaar is er dan ineens een deel verdwenen! Zou dit niet begrijpen!*
- > *Ik zou me bedrogen en bestolen voelen, door de pensioenfondsen.*
- > *Dat zou niet reëel zijn en zeer oneerlijk. Ik vraag me dan af waarom ik al die jaren betaald zou hebben en zou willen weten waar het verdwenen geld gebleven is.*
- > *Balen, maar heb er geen enkele invloed op.*
- > *Erg oneerlijk, jaren opgebouwd voor niets.....*

Ook geeft een deel aan dat zij nog met vragen zitten.

- > *Er wordt nu gesuggereerd dat mijn maandelijks inkomen toeneemt dankzij het nieuwe stelsel zodra ik met pensioen ga. Wat boeit het dan dat de totale pot naar beneden is bijgesteld?*
- > *Niet blij. De reserveringen vallen toch weg? Waarom wordt de pot dan niet groter?*
- > *Ik zou me waarschijnlijk enigszins 'bekocht' voelen en behoefte hebben aan meer informatie op maat.*
- > *Balen, anderzijds vraag ik mij af of je er wat aan kan doen.*
- > *Dat ligt aan de manier van uitleg en antwoorden op specifieke vragen.*

Ten slotte, vindt een deel dat pensioenfondsen de verantwoordelijkheid hebben om tijdig te informeren.

Deelnemers verwachten dat hun pensioenfonds hen informeert over het nieuwe stelsel (wat houdt het in, wanneer gebeurt wat, wat zijn de consequenties voor mijn pensioen?). Als die informatie hen niet toekomt via hun pensioenfonds maar op een andere manier, dan zouden deelnemers dat vreemd vinden.

- > *Dat zou ik niet fijn vinden. Ik wil hier persoonlijk/via pensioenportaal over geïnformeerd worden.*
- > *Niet netjes van pensioenfonds, ik verwacht dat die me op de hoogte houdt.*

GEEN INZICHT IN DE LANGE TERMIJN, EEN ONVOLLEDIG BEELD EN ONEERLIJKE COMMUNICATIE ZIJN REDENEN WAAROM DEELNEMERS NEGATIEF ZIJN OVER HET TONEN VAN ENKEL DE MAANDELIJKSE PENSIOENUITKERING

- > Deelnemers merken op dat de bedragen over de uitkering en over het vermogen iets vertellen over andere momenten: de uitkering zegt iets over wanneer je op pensioenleeftijd bent (de toekomst), terwijl het vermogen zegt iets over de huidige situatie (het hier en nu).
- > Er zijn deelnemers die redeneren dat ze te weinig weten als ze alleen de uitkering zien, omdat het vermogen een ander (zo lijkt, negatiever) beeld schetst. Het zou daarom niet goed voelen als die tegenstrijdige boodschap via andere communicatiekanalen hen toe zou komen.

Waarom sta je er negatief tegenover als je alleen het effect op jouw maandelijkse pensioenuitkering te zien krijgt?

Basis: deelnemers die er negatief tegenover staan als men alleen de uitkering te zien krijgt (n=142)

Een deel is negatief omdat ze ook de inschattingen voor lange termijn willen zien.

- > *Ik wil graag weten wat het effect is op de lange termijn. Zodat je goed kunt bepalen of je geld opzij moet zetten.*
- > *Geeft meer context. Omdat kapitaal iets laat zien over hoeveel geld nodig is voor een pensioen. Wellicht stijgen de beurzen heel hard en zie je dat niet terug in de maandelijkse uitkering. Als je ook het kapitaal ziet, dan weet je dat het aan iets anders ligt, bijvoorbeeld de lage rente en/of de hogere levensverwachting.*
- > *Je wil ook zien hoe groot jou persoonlijke pensioenpot is en kunnen zien hoe die zich ontwikkelt in de tijd. Ook bij overgang nieuw stelsel. Ook dat een stukje daarvan naar gepensioneerden gaat (met uitleg) omdat zij er anders slechter vanaf komen.*

Anderen willen zo veel mogelijk informatie ontvangen voor beeldvorming en mogelijke maatregelen.

- > *Meer kennis en meer inzicht maakt het beter mogelijk om aanvullende maatregelen te kunnen kiezen.*
- > *Ik begrijp het toch al niet, wil graag zoveel mogelijk helderheid.*
- > *Ik wil alle relevante informatie ontvangen zodat ik een volledig beeld heb van de situatie.*

Ook toont een deel een emotionele reactie waarbij ze aangeven het oneerlijk en niet transparant te vinden.

- > *Het voelt dan alsof er informatie wordt achter gehouden.*
- > *Het wordt dan mooier voorgespiegeld dan het is, en zal later zeer waarschijnlijk "toevallig" toch slechter uitpakken dan nu voorgespiegeld.*
- > *Ik denk dat het belangrijk is dat je een eerlijke uitleg en overzicht krijgt.*
- > *Onvolledige informatie dat een deel van JOUW pensioenvermogen naar anderen gaat...*

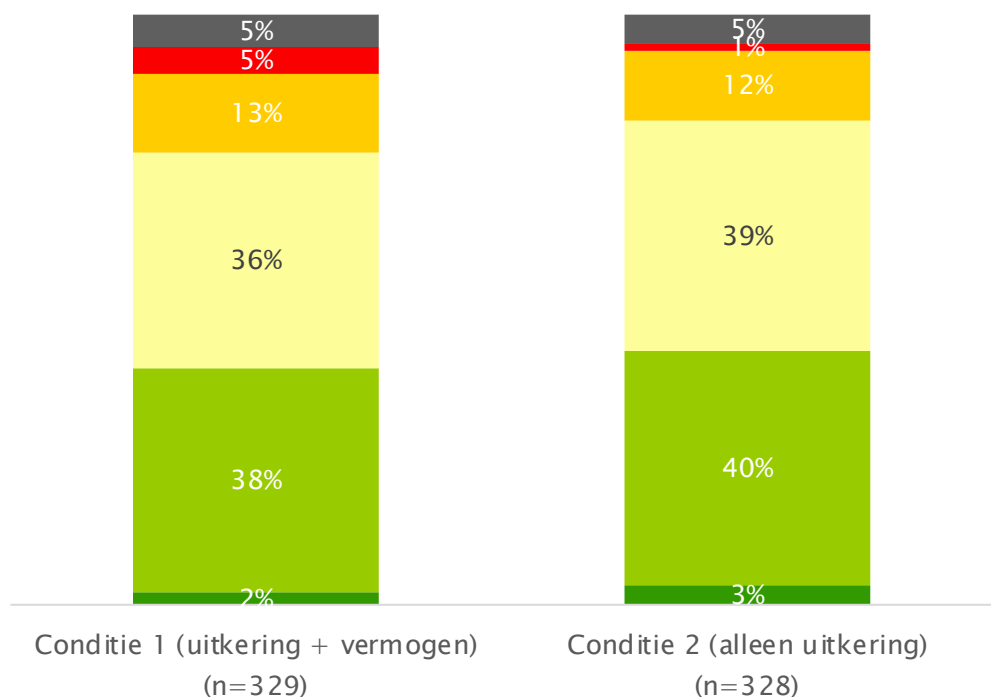
BEGRIP

HET GEVEN VAN EXTRA TRANSITIE-INFORMATIE OVER HET PENSIOENVERMOGEN LEIDT IN EERSTE INSTANTIE NIET TOT MEER OF MINDER ZELF GERAPPORTEERD BEGRIP. TOCH GEEFT DAARNA EEN REDELIJK OMVANGRIJKE GROEP AAN DAT EXTRA TRANSITIE-INFORMATIE HELPT

ONGEVEER VIER OP DE TIEN DEELNEMERS ZEGT DAT DE TRANSITIE-INFORMATIE HELPT OM HUN PENSIOEN BETER TE BEGRIJPEN. DE GROEP DIE ENKEL DE UITKERING TE ZIEN KRIJGT, VINDT DE INFORMATIE EVEN BEGRIJPELIJK ALS DE GROEP DIE ZOWEL UITKERING ALS VERMOGEN TE ZIEN KRIJGT

Deze informatie helpt mij om mijn pensioen beter te begrijpen

Basis: allen

■ Helemaal mee eens ■ Mee eens ■ Niet eens / niet oneens
■ Niet mee eens ■ Helemaal niet mee eens ■ Weet niet / geen mening

DEELNEMERS DIE DE PENSIOENCOMMUNICATIE NIET BEGRIJPEN, KUNNEN HET VERSCHIL TUSSEN DE PENSIOENUITKERING EN PENSIOENVERMOGEN NIET GOED VERKLAREN

Kwalitatieve
inzichten

Deelnemers zien bij de pensioenuitkering dat het verwachte maandelijks pensioeninkomen na de transitie hoger wordt en zijn daardoor positief verrast. Echter denken dat ze er op achteruit te gaan na het zien van het pensioenvermogen.

Pensioenuitkering

Eerste reactie

- > Deelnemers signaleren dat de bedragen hoger zijn na de transitie.
 - Sommigen geeft het een gevoel van opluchting. Ze zijn positief verrast;
 - Anderen reageren sceptisch. Zij geloven niet dat deze bedragen kunnen kloppen.
- > Deelnemers zien dat er een groter gat zit tussen het minimum en het maximum bedrag na de transitie. Het verschil tussen de bedragen geeft onzekerheid en baart zorgen over hoe ze op basis van deze bedragen vooruit kunnen plannen.

Begrijpelijkheid

- > Sommige deelnemers denken dat ze één van de drie getoonde bedragen zullen ontvangen. Het is hen niet duidelijk dat het om een range gaat. Zij zien kleine verschillen tussen de bedragen vóór en na de transitie. Dit is met name het geval bij deelnemers met een lagere pensioenuitkeringen, waarbij de verschillen om enkele euro's gaan.
- > De meeste deelnemers realiseren zich dat de bedragen niet vaststaan. Er zijn deelnemers die daarom beargumenteren dat deze weergave alleen iets over de korte termijn zegt.

Vragen die deelnemers stellen

- > Op basis van wat wordt bepaald of het mee of tegen zit?
- > Is het minimumbedrag de bodem? Of kan het nog lager uitvallen?
- > Hoe gaan deze bedragen zich ontwikkelen?

Pensioenvermogen

Eerste reactie

- > Na het tonen van het pensioenvermogen, zien deelnemers dat hun persoonlijke pensioenvermogen na de transitie lager is. Deze boodschap voelt tegenstrijdig in vergelijking met de uitkering die ze eerder zagen.
- > Deelnemers lijken niet genoeg informatie te hebben om het negatieve verschil tussen de hogere uitkering en het lagere vermogen te verklaren, waardoor ze niet weten welke conclusie ze kunnen trekken.

Begrijpelijkheid

- > Niet alle deelnemers weten wat het pensioenvermogen inhoudt, waardoor deze bedragen lastig te interpreteren zijn:
 - Het is niet duidelijk dat dit het pensioenvermogen is op dit moment. Deelnemers zien niet allemaal in dat dit vermogen nog groeit.
 - Het verschil tussen het collectieve en persoonlijk vermogen is niet altijd duidelijk. Deelnemers zien hun persoonlijke vermogen vaak al in hun huidige pensioenoverzicht. Ze snappen niet wat er nu anders is.

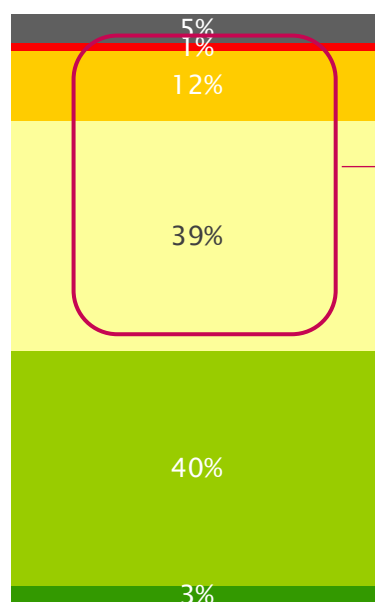
Vragen die deelnemers stellen

- > Kan mijn vermogen op gaan? Wat gebeurt er als de bodem bereikt is?

VAN DE DEELNEMERS DIE DE TRANSITIE-INFORMATIE OVER ALLEEN UITKERING NIET BEGRIJPELIJK VINDEN, ZEGT 40% EEN BETER BEGRIP VAN HUN PENSIOEN TE KRIJGEN NA HET ZIEN VAN HET PENSIOENVERMOGEN

Deze informatie helpt mij om mijn pensioen beter te begrijpen

Basis: allen

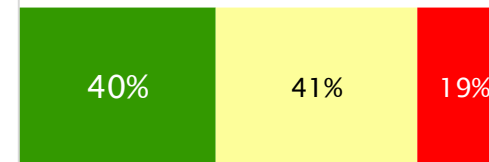

Conditie 2 (alleen uitkering)
(n=328)

De aanvullende informatie helpt mij om mijn pensioen beter te begrijpen

Basis: deelnemers uit conditie 2 die na het zien van alleen de pensioenuitkering de informatie niet goed te begrijpen vonden

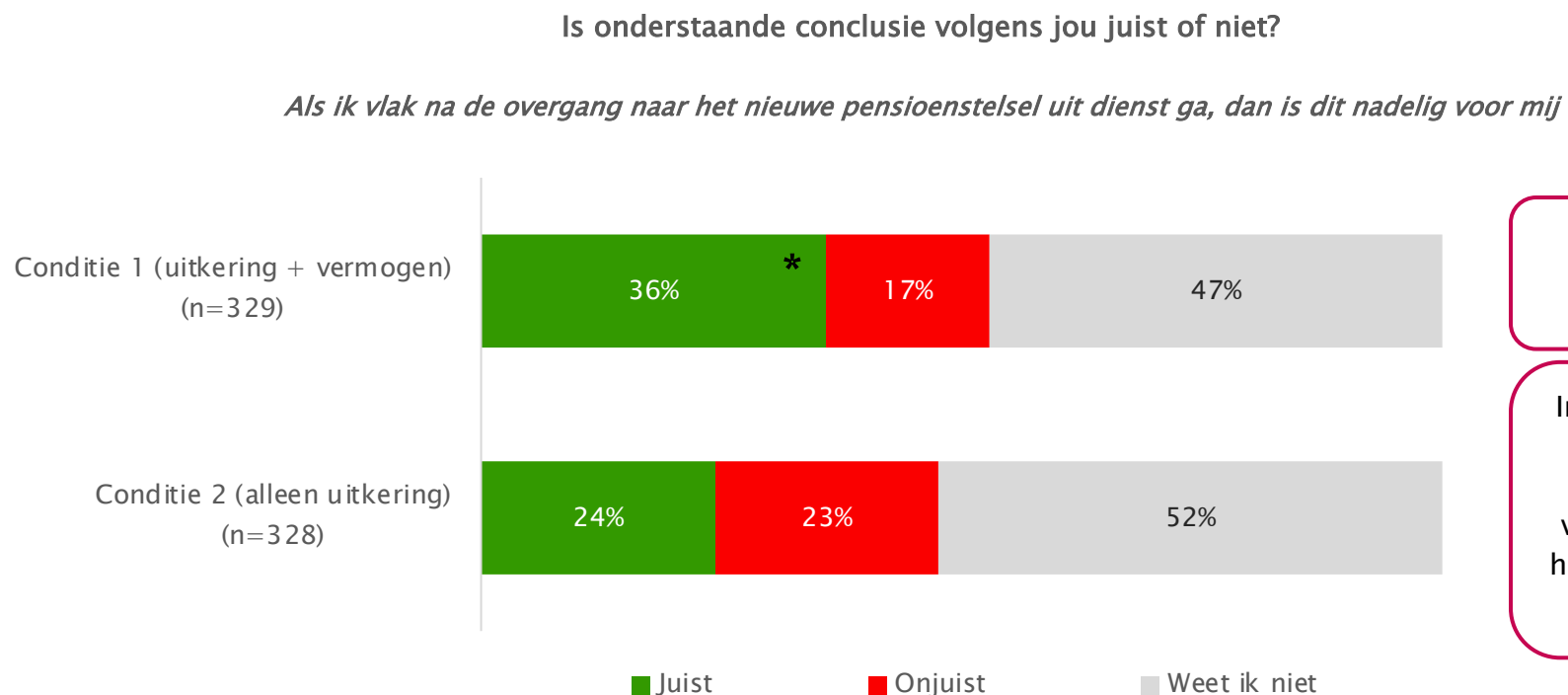
n=171

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet eens / niet oneens
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens
- Weet niet / geen mening

- (Helemaal) mee eens
- Overig (neutraal + weet niet)
- (Helemaal) oneens

RUIM TWEE DERDE VAN DEELNEMERS DIE ZOWEL UITKERING ALS VERMOGEN TE ZIEN HEBBEN GEKREGEN BEGRIJPT DAT NA DE OVERGANG UIT DIENST GAAN NADELIG IS. TOCH BESTAAT HIER NOG VEEL TWIJFEL OVER

In conditie 1 is 'juist' het correcte antwoord.

In conditie 2 kan de deelnemer de conclusie niet trekken, omdat er ook situaties zijn waarbij vermogen na overgang wel direct hoger is. Daarom is 'weet niet' hier het juiste antwoord.

* De groep deelnemers in conditie 1 die aangeeft dat de conclusie juist is, is significant groter dan de groep deelnemers in conditie 2.

OVER EEN PIRAMIDAAL RAPPORT

Opbouw rapport

- > We hebben dit rapport geschreven op basis van het principe van 'Pyramid Thinking'.
- > We starten op slide 12 met een overzicht van de hoofdconclusie, deelconclusies en belangrijkste resultaten van dit onderzoek: de 'piramide'.
- > Na dit overzicht presenteren geven wij onze visie op de resultaten. We plaatsen de resultaten van het onderzoek in een breder kader en geven onze aanbevelingen.
- > Vervolgens bespreken we elk van de deelconclusies aan de hand van de resultaten uit het onderzoek.

Bijlagen

- > In de bijlage hebben we een uitgebreide onderzoeksverantwoording opgenomen. Hierin zijn ook de gebruikte vragenlijst, de tabellen en een uitdraai van alle antwoorden op de open vragen terug te vinden.

De hoofdconclusie geeft antwoord op de hoofdvraag van het onderzoek

Hoofdconclusie		
Deelconclusie	Deelconclusie	Deelconclusie
paginanummer	paginanummer	paginanummer
Resultaten	Resultaten	Resultaten
Resultaten	Resultaten	Resultaten
Resultaten	Resultaten	Resultaten

De deelconclusies onderbouwen de hoofdconclusie, deze vormen de onderdelen van het hoofdstuk 'Deelconclusies'

De paginanummers linken direct naar de bijbehorende deelconclusie

Dit zijn de onderzoeksresultaten waarop de conclusies gebaseerd zijn en werken we per deelconclusie uit

ONDERZOEKSVERANTWOORDING KWALITATIEF ONDERZOEK

Methode

> 13 interviews van elk 45 minuten.

> De gesprekken zijn gevoerd volgens een topic list die in overleg met AFM tot stand is gekomen. De topic list is in de bijlagen opgenomen.

> Tijdens de gesprekken is de deelnemers het volgende toonmateriaal voorgelegd:

- Het verwachte maandelijks netto pensioen vanaf de pensioendatum voor en na de transitie;

Doelgroep

> Doelgroep: mensen die hun pensioen opbouwen bij een pensioenfonds en:

- In loondienst zijn;
- Ten minste 10 jaar pensioen opbouwen.

> In de selectie is rekening gehouden met een spreiding in:

- Leeftijd (35–54 jaar of 55 – 67 jaar);
- Opleidingsniveau;
- Maandelijks netto inkomen;
- Mate van bezig zijn met hun pensioen;
- Woonplaats.

Veldwerk

> Online op 7, 8 en 10 december.

> AFM heeft van de gelegenheid gebruik gemaakt om mee te kijken met de gesprekken en input te geven.

> Van de gesprekken zijn notulen en opnamen gemaakt.

> De deelnemers hebben als dank voor hun deelname een geldelijke vergoeding ontvangen.

PROFIEL DEELNEMERS KWALITATIEF ONDERZOEK

Werving

- > De deelnemers zijn door een professioneel respondentenselectiebureau geworven.

- > CG Research voldoet aan de kwaliteitseisen volgens ISO 20252.

- > CG Research heeft gebruik gemaakt van het eigen bestand voor de werving.

Relevante achtergrondkenmerken

Geslacht	
Man	n = 6
Vrouw	n = 7
Leeftijd	
35 t/m 54 jaar	n = 7
55 t/m 67 jaar	n = 6
Opleidingsniveau	
Laag	n = 2
Middel	n = 5
Hoog	n = 6

ONDERZOEKSVERANTWOORDING KWANTITATIEF ONDERZOEK (1 / 2)

Methode

- > Online kwantitatief onderzoek

- > 23 vragen

- > Invulduur: 10 minuten

Doelgroep & steekproef

- > Doelgroep: Nederlanders (35+) die minimaal 10 jaar pensioen opbouwen bij een pensioenfonds, in loondienst zijn met een persoonlijk netto inkomen van minimaal 1500 euro.

- > Representatief naar geslacht, leeftijd en opleidingsniveau
- > Representativiteit bereikt door quoterig.
- > Referentiedata: Gouden Standaard 2021.

- > Steekproefkader: online consumentenpanel Panelclix.

Veldwerk

- > Vragenlijst ingevuld: 657 deelnemers (maximale marge is 3,8% bij 95% betrouwbaarheid)

- > Dataverzameling: 12 tot en met 19 januari 2022

- > Respons: 19,9%

ONDERZOEKSVERANTWOORDING KWANTITATIEF ONDERZOEK (2/2)

Respons

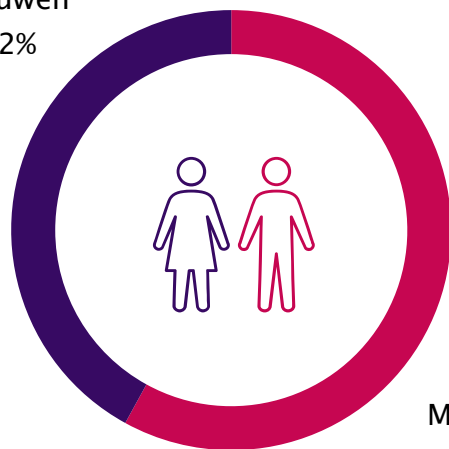
- > In totaal hebben 657 Nederlanders de vragenlijst helemaal ingevuld.
- > Er zijn op 12 januari 2022 5.000 uitnodigingen voor het onderzoek verstuurd.
- > De respons bedraagt 19,9%.

Omschrijving	Aantal
Aantal uitnodigingen (bruto steekproef)	5.000
Bouncers (niet bereikt)	
Gestart met vragenlijst	2.382
Uitgescreend (geen doelgroep)	1.699
Uitgescreend (quotum vol)	–
Afgehaakt	24
Uitgescreend (niet goed ingevuld)	2
Gekwalificeerde deelnemers (netto steekproef)	657

PROFIEL DEELNEMERS KWANTITATIEF ONDERZOEK

Geslacht

Vrouwen
42%

Mannen
58%

Leeftijd

55 t/m 66

50%

35 t/m 54

50%

Opleidingsniveau

Hoog

34%

Middel

47%

Laag

19%

Netto (persoonlijk) inkomen

Laag (1.501 –
2.500 euro)

54%

Midden (2.501 –
3.500 euro)

31%

Hoog (Meer dan
3.500 euro)

15%

Kris Compiet
kris@ruigroknetspanel.nl

Nanette van Haften
nanette@ruigroknetspanel.nl

Laura Hafkamp
laura@ruigroknetspanel.nl

Zoë Dankfort
zoe@ruigroknetspanel.nl

Ruigrok NetPanel / Silodam 1a, 1013 AL Amsterdam / 020-7820400 / info@ruigroknetspanel.nl / KvK 34135878 / btw 809001469B01 / Bank 659170264

UITLEG NIEUW PENSIOENSTELSEL ZOALS GETOOND IN DE KWANTITATIEVE VRAGENLIJST

- > De informatie aan de rechterkant is getoond aan alle deelnemers. Deze informatie is voorgelegd na de vraag of ze wel eens wat hebben gehoord van het nieuwe pensioenstelsel.

De afgelopen jaren is er veel veranderd in de economie, op de arbeidsmarkt en in onze samenleving. Daardoor sluit ons pensioenstelsel niet meer helemaal aan bij de huidige situatie. Daarom zijn er nieuwe afspraken gemaakt over de pensioenregels. Deze afspraken gaan tussen 2023 en 2027 in. Dat betekent dat er voor iedereen dingen veranderen aan hun pensioen, dus ook voor jou. Er blijven ook een aantal dingen hetzelfde.

Wat blijft hetzelfde?

Je bent altijd zeker van een pensioen. Ook als je met pensioen gaat wanneer het economisch slecht gaat of wanneer je ouder wordt dan gemiddeld. En het pensioengeld wordt belegd, zodat het meer kan worden.

Wat gaat er veranderen?

Huidige pensioenstelsel	Nieuwe pensioenstelsel
Elk pensioenfonds heeft nu <u>één grote collectieve pensioenpot</u> . Die pot deel je samen met alle andere mensen uit jouw pensioenfonds.	De grote collectieve pensioenpot wordt verdeeld in stukjes (per persoon), <u>jouw persoonlijke pensioenvermogen</u> .
Wat jij aan maandelijks pensioeninkomen ontvangt, <u>blijft elk jaar dat je met pensioen bent gelijk</u> . Als het economisch heel erg tegenzit is het mogelijk dat je pensioen wordt verlaagd. Als het economisch heel erg meezit, kan je pensioen worden verhoogd (geïndexeerd).	Wat jij aan maandelijks pensioeninkomen ontvangt, hangt af van de hoogte van je persoonlijke pensioenvermogen en <u>varieert elk jaar dat je met pensioen bent</u> . Tijdens je pensioen wordt jaarlijks de hoogte van jouw pensioeninkomen aangepast op basis van hoe goed het gaat met de beleggingen en de economie: jouw pensioen gaat omhoog als het economisch beter gaat en omlaag, als het economisch slechter gaat. Naar verwachting ontvang je hierdoor een hoger pensioen dan in het huidige stelsel, waar het pensioen minder schommelt.

DE PENSIOENCOMMUNICATIE ZOALS GETOOND IN DE KWANTITATIEVE VRAGENLIJST (1 / 2)

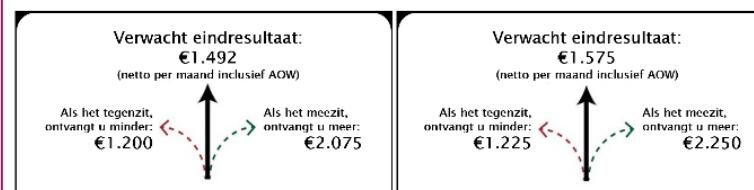
CONDITIE 1 (UITKERING + VERMOGEN)

- > De helft van de deelnemers aan het kwantitatieve onderzoek (willekeurig toegewezen) kreeg zowel uitkering als vermogen te zien.
- > De getoonde bedragen zijn bepaald op basis van deelnemerskenmerken leeftijd en netto inkomen.
- > Daarbij is bij alle scenario's gekozen voor een situatie waarbij uitkering toeneemt, maar vermogen afneemt.

Je pensioenuitkering

Het verwachte pensioen dat je vanaf je pensioendatum iedere maand op je rekening ontvangt als de pensioenregels niet zouden veranderen:

Het verwachte pensioen dat je vanaf je pensioendatum iedere maand op je rekening ontvangt nadat de nieuwe regels voor het pensioen zijn ingegaan:

Uitleg bij de veranderingen in bovenstaand overzicht

- In het nieuwe pensioenstelsel wordt geen geld apart gezet voor als het slechter gaat met de economie.
- Dat betekent dat alle ingelegde premie naar je pensioen gaat. Daardoor wordt het verwachte eindresultaat hoger.
- Maar doordat er geen geld apart wordt gezet om economische tegenvallers op te vangen, wordt ook het verschil tussen je pensioen 'als het tegenzit' en 'als het meezit' groter.

De totale pensioenpot

De hoogte van je persoonlijk pensioenvermogen bepaalt straks hoeveel pensioen je iedere maand krijgt.

Als we de collectieve pensioenpot (de pensioenpot van iedereen samen) nu zouden verdelen, dan heeft jouw deel hierin de waarde van:	Direct nadat de nieuwe regels voor het pensioen zijn ingegaan is de hoogte van je persoonlijk pensioenvermogen:
€79.542	€75.565

Uitleg bij de veranderingen in bovenstaand overzicht

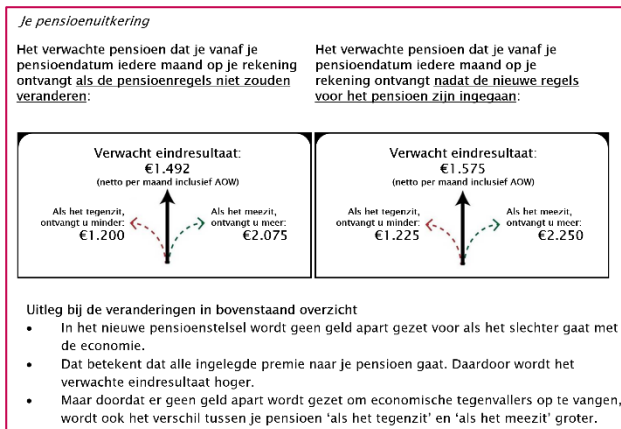
- In het huidige stelsel is de collectieve pensioenpot niet groot genoeg om alle mensen hun volledige deel te geven.
- In het nieuwe pensioenstelsel wordt geen geld meer apart gezet om economische tegenvallers op te vangen. Daarom ga jij met de nieuwe pensioenregels meer opbouwen.
- Mensen die nu al met pensioen zijn, hebben alleen geen voordeel van deze nieuwe pensioenregels.
- Daarom heeft het pensioenfonds besloten jouw persoonlijke pensioenvermogen op het moment van de overgang iets lager te maken. De gepensioneerden krijgen hun volledige aandeel mee.
- Je krijgt iedere maand een hogere pensioenuitkering dan in het oude stelsel. Maar, deze uitkering is wel iets lager dan wanneer jij je volledige aandeel uit de pensioenpot had meegekregen.

DE PENSIOENCOMMUNICATIE ZOALS GETOOND IN DE KWANTITATIEVE VRAGENLIJST (2/2)

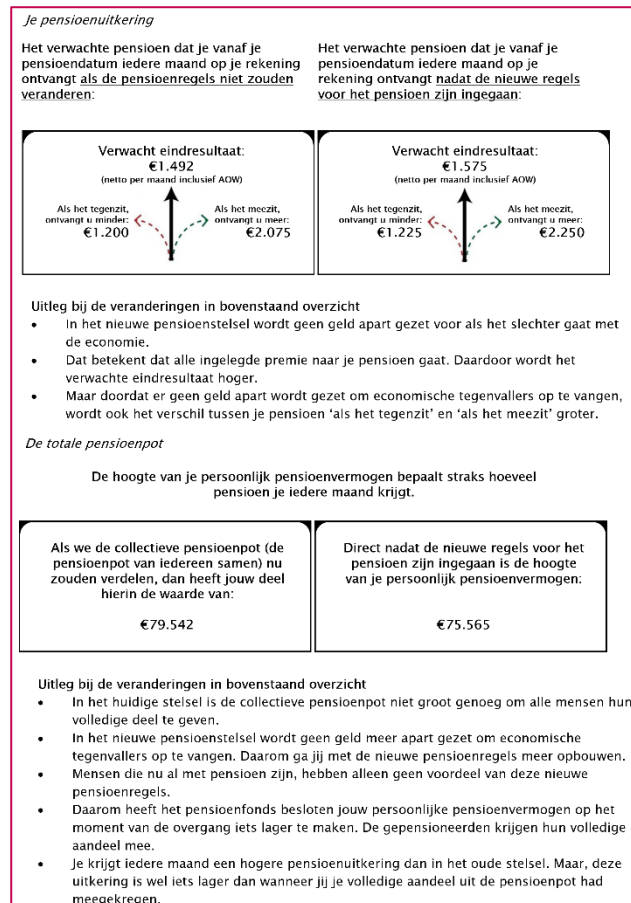
CONDITIE 2 (ENKEL UITKERING, LATER VERMOGEN)

- > De andere helft van de deelnemers aan het kwantitatieve onderzoek (willekeurig toegewezen) kreeg in eerste instantie enkel de uitkering te zien. Aan het eind van de vragenlijst werd het complete overzicht getoond inclusief vermogen.
- > De getoonde bedragen zijn bepaald op basis van deelnemerskenmerken leeftijd en netto inkomen.
- > Daarbij is bij alle scenario's gekozen voor een situatie waarbij uitkering toeneemt, maar vermogen afneemt.

CONDITIE 2 stap 1 (alleen uitkering)

CONDITIE 2 stap 2 (uitkering + vermogen)

DE MEESTE PENSIOENDEELNEMERS ZIJN NIET OF NAUWELIJKS BEZIG MET HUN PENSIOEN. DE KENNIS OVER HET NIEUWE STELSEL IS GERING. ER BESTAAT WEL BEHOEFTE AAN INFORMATIE, MET NAME OVER DE PERSOONLIJKE SITUATIE

DE MEESTE DEELNEMERS ZIJN NIET VEEL BEZIG MET HUN PENSIOEN. HOE DICHTER DE PENSIOENLEEFTIJD NADERT, HOE MEER ZE HIER MEE BEZIG ZIJN (1 / 2)

In hoeverre ben je bezig met je pensioen? Bijvoorbeeld wanneer je aan je pensioen denkt, erover leest, informatie opzoekt, etc.

Basis: allen (n=657)

- > 55- t/m 66-jarigen zijn vaker (zeer) veel met hun pensioen bezig dan 35- t/m 54-jarigen (40% vs. 10%).

DE MEESTE DEELNEMERS ZIJN NIET VEEL BEZIG MET HUN PENSIOEN. HOE DICHTER DE PENSIOENLEEFTIJD NADERT, HOE MEER ZE HIER MEE BEZIG ZIJN (2/2)

- > Deelnemers die relatief ver weg van hun pensioenleeftijd zitten (35– t/m 54-jarigen) zijn nauwelijks bezig met hun pensioen, omdat:
 - Het nog (te) lang duurt voordat ze met pensioen gaan;
 - Ze hebben geen zin om bezig te zijn met hun pensioen, omdat ze verwachten dat de bedragen toch veranderen en hun pensioeninkomen alleen maar slechter wordt.
- > Als deze deelnemers al iets opzoeken over hun pensioen, dan is het hun verwachte maandelijks netto pensioeninkomen.
- > Deelnemers die dichtbij hun pensioenleeftijd zitten (55– tot 66-jarigen), zijn meer bezig met hun pensioen om te bepalen wanneer ze kunnen stoppen met werken:
 - Zij bekijken wat zij maandelijks zouden ontvangen wanneer ze met pensioen zouden gaan;
 - Ze gaan na hoe hun pensioen is gegroeid de afgelopen jaren en of ze er nog aan moeten 'bijsturen'.

Ik ben niet zo bezig met mijn pensioen. De brief van mijn pensioenfonds hangt aan de koelkast, maar ik kijk er eigenlijk niet naar.

DE HELFT VAN DE DEELNEMERS HEEFT GEHOORD VAN HET NIEUWE PENSIOENSTELSEL. DRIEKWART WIL MEER WETEN OVER DE GEVOLGEN VAN HET NIEUWE STELSEL, MET NAME OVER DE MAANDELIJKE UITKERING

Er komen in Nederland nieuwe regels voor het pensioen. Heb je hierover al eens wat gehoord?

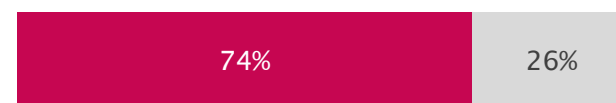
Basis: allen (n=657)

■ Ja ■ Nee

Zou je meer willen weten over de gevolgen van de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel voor jouw eigen pensioen?

Basis: allen (n=657)

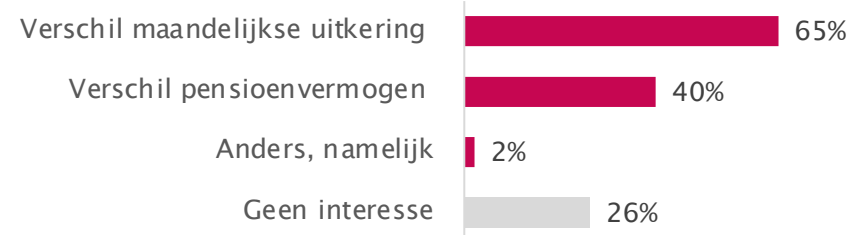

■ Ja ■ Nee

Over welke gevolgen van de overgang zou je meer willen weten?

Meerdere antwoorden mogelijk

Basis: allen (n=657)

- > 55- t/m 66-jarigen hebben vaker al eens wat gehoord over de nieuwe pensioen regels dan 35- t/m 54-jarigen (64% vs. 40%).

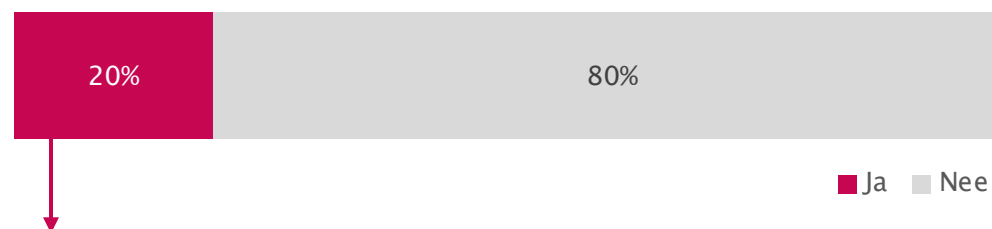
- > Als deelnemers hebben gehoord over het nieuwe pensioenstelsel, varieert de hoeveelheid kennis erover: van weten dat er een nieuw pensioenstelsel komt maar verder geen inhoudelijke kennis hebben, tot op hoofdlijnen weten wat er staat te gebeuren. Dit laatste geldt met name voor deelnemers die dicht tegen hun pensioen aan zitten.

NA HET ZIEN VAN DE COMMUNICATIE OVER DE UITKERING, MIST EEN ENKELING NOG SPECIFIEKE INFORMATIE OVER DE PERSOONLIJKE SITUATIE

Nu je dit allemaal hebt gezien, mis je nog informatie over het nieuwe pensioenstelsel?

Basis: conditie 2, na het zien van enkel de verwachte uitkering (n=328)

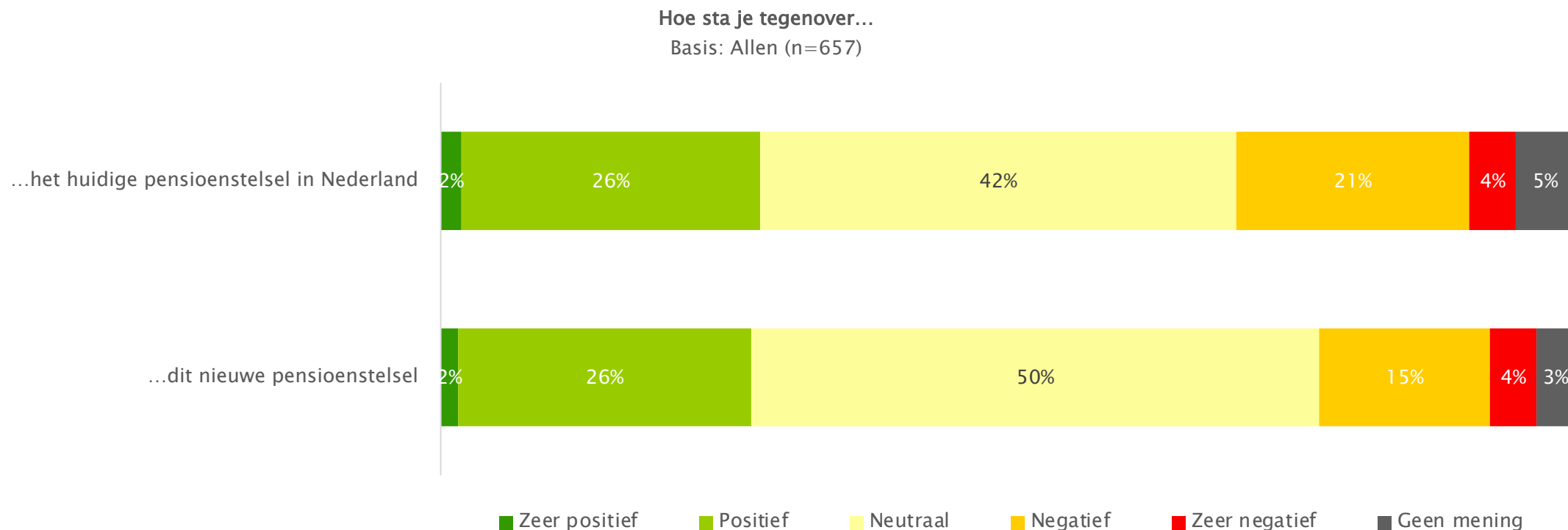
Een deel van de Nederlanders wil meer inzicht in hun persoonlijke situatie.

- > *De precieze persoonlijke gevolgen.*
- > *Graag bij mij pensioenoverzicht.nl ook voorlichting en exacte berekening wat het persoonlijk betekent.*
- > *Het is volgens mij voor iedereen anders, dus wil ik graag informatie hoe het voor mij gaat worden en wat ik er nog aan kan doen om het voor mij bevredigend te laten verlopen.*

Anderen zijn opzoek naar specifieke informatie, zoals gevolgen van eerder met pensioen gaan, AOW impact en waar je de informatie kan vinden.

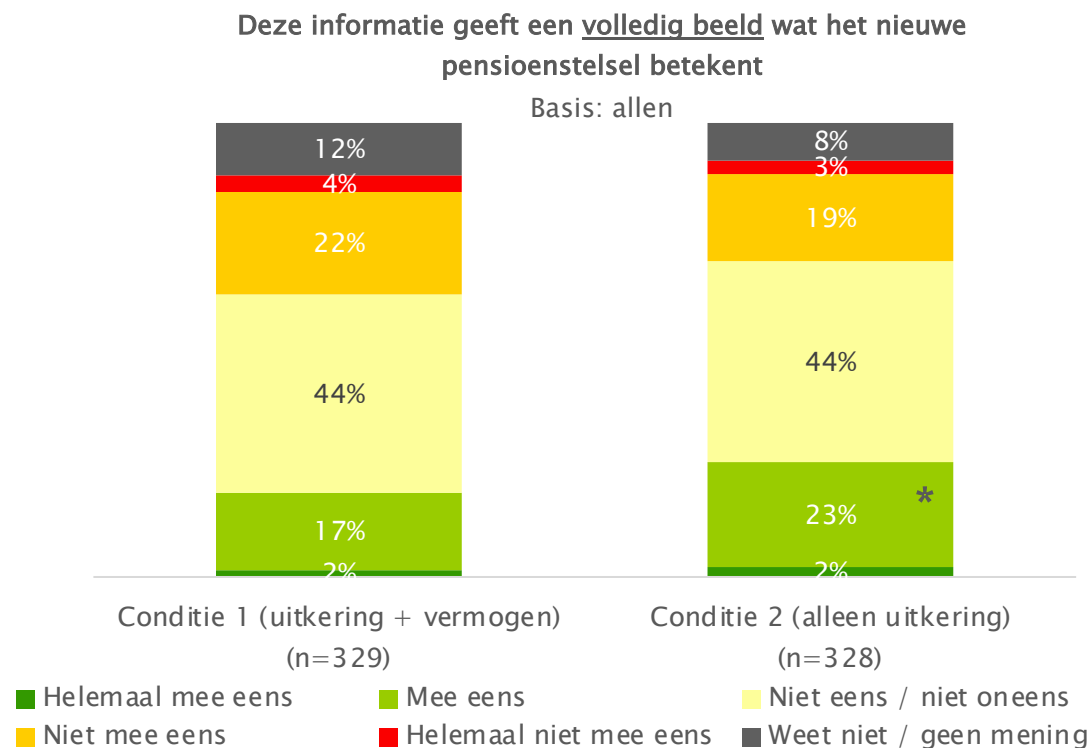
- > *Veel informatie: effect van wisselen werkgever, eerder of later stoppen.*
- > *Iets meer uitleg en toelichting gerelateerd aan de AOW die je ook gaat ontvangen. Je kan eerder met pensioen, bijvoorbeeld bij 65 jaar maar dan heb ik nog geen AOW.*
- > *Een duidelijke folder/website/et cetera.*

DE HOUDING VAN DEELNEMERS TEN OPZICHTE VAN HET NIEUWE PENSIOENSTELSEL IS GROTENDEELS HETZELFDE ALS HET HUIDIGE STELSEL. OVER HET NIEUWE STELSEL IS MEN IETS VAKER NEUTRAAL

> 55- t/m 66-jarigen staan vaker (zeer) positief tegenover het huidige pensioenstelsel dan 35- t/m 54-jarigen (36% vs. 23%).

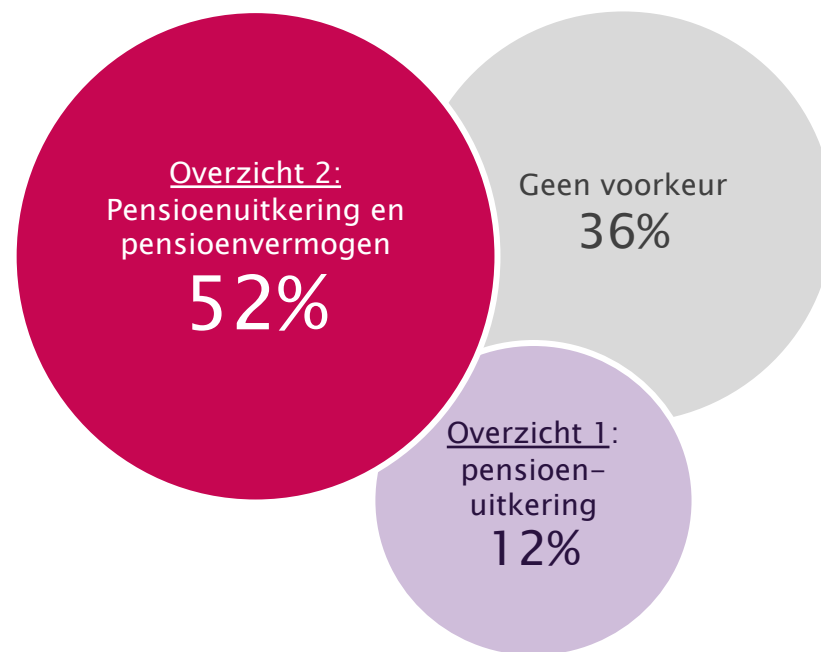
IN EERSTE INSTANTIE HEBBEN DEELNEMERS DIE ALLEEN DE UITKERING ZIEN, IETS VAKER HET IDEE DAT ZE EEN VOLLEDIG BEELD KRIJGEN VAN HUN PENSIOEN

DE HELFT VAN DE DEELNEMERS ZEGT EEN VOORKEUR TE HEBBEN VOOR HET VOLLEDIGE OVERZICHT. RUIM TWEE DERDE HEEFT GEEN VOORKEUR

Je verwachte pensioensituatie kan met een uitgebreid of beknopt overzicht worden weergegeven. Welke heeft jouw voorkeur?

Basis: conditie 2: eerst uitkering gezien, dan vermogen
(n=328)

- > Hoger opgeleiden hebben vaker de voorkeur voor het complete overzicht (62%) dan deelnemers met een lagere opleiding (33%).
- > Laag opgeleiden hebben vaker geen voorkeur voor een uitgebreid of beknopt overzicht (53% vs 25% onder hoog opgeleiden).

Autoriteit Financiële Markten

Postbus 11723 | 1001 GS Amsterdam

Telefoon

020 797 2000

www.afm.nl

Dataclassificatie

AFM - Publiek

Follow us: →

De AFM maakt zich sterk voor eerlijke en transparante financiële markten.

Als onafhankelijke gedragstoezichthouder dragen wij bij aan duurzaam financieel welzijn in Nederland.

De tekst van deze publicatie is met zorg samengesteld en is informatief van aard. U kunt er geen rechten aan ontlelen. Door veranderende wet- en regelgeving op nationaal en internationaal niveau is het mogelijk dat de tekst niet actueel is op het moment dat u deze leest. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is niet aansprakelijk voor de eventuele gevolgen – bijvoorbeeld geleden verlies of gederfde winst – ontstaan door of in verband met acties ondernomen naar aanleiding van deze tekst.

© Copyright AFM 2022